

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Muusikaosakond

Pärimusmuusika õppekava

Mari Meentalo

AJAMASIN

Loov-praktilise lõputöö kirjalik osa

Juhendaja: Karoliina Kreintaal, MA

Kaitsmisele lubatud

(juhendaja allkiri)

Viljandi 2018

SISUKORD

SISSEJUHATUS	1
1. KONTSERDIKAVA KONTSEPTSIOON JA KULG	2
2. KONTSERDI REPERTUAAR	5
2.1 Tjanne	5
2.2 Kiigelaul	6
2.3 Hop-hop	8
2.3 Vändra polka	9
2.4 Torupillivalts	10
2.6 Kiti-kati kuuli	12
2.7 Polka	13
3. KONTSERDI ETTEVALMISTUSPROTSESS	15
3.1 Proovid	15
3.2 Heli	16
3.3 Plakat	17
KOKKUVÕTE	18
KASUTATUD ALLIKAD	21
LISAD	23
Lisa 1. Diplomikontserdi kava	23
Lisa 2. Kuvatõmmis kirjavahetusest Stefan Timmermansiga	24
Lisa 3-11. Noodistused	24
Lisa 12. Plakat ja Facebookis oleva ürituse päis	38
SUMMARY	39

SISSEJUHATUS

Käesolev töö on kirjalik osa minu loov-praktilisest lõputööst „AJAMASIN“. Annan selles ülevaate oma diplomikontserdi ideest ning kava ülesehitusest.

Töö esimeses osas kirjeldan oma kontserdikava kontseptsiooni ja kulgu. Toon välja kontserdi sisu ja peakirja omavahelise seose ning kirjeldan seda, kuhu olen nii õpingutes kui muusikaalases arengus jõudnud. Lisaks loetlen üles lood, mis tulevad kontserdil esitlusele.

Töö teises osas annan ülevaate diplomikontserdi repertuaarist. Seletan lahti lugude valikuid seoses oma õpiaastate ning oma muusikaliste eesmärkide ja arenguga, analüüsin neid lähtudes sellest, mis enda jaoks lugude edasi andmisel oluliseks pean. Lisaks tutvustan erinevaid kontserdil kõlavaid instrumente ning esitusstiile.

Viimaseks kirjeldan kontserdi ettevalmistuse praktilist protsessi: kontserdi korralduslikku poolt, proovide toimumist, helindamist, valgustamist ning reklaami. Tööle on lisatud kontserdi kava, lugude noodistused ning ingliskeelne kokkuvõte.

Diplomikontsert „AJAMASIN“ toimub 28. mail 2018 kell 18.00 Viljandis Pärimusmuusika Aida suures saalis. Kaasa mängib ja helindamise eest vastutab Johannes Ahun (analoogsüntesaatorid) ning valgus- ja visuaalimeister on Aleksander Sprohgis.

1. KONTSERDIKAVA KONTSEPTSIOON JA KULG

Kontserdikava loomisel oli minu jaoks oluline see, et saaksin näidata oma arengut ja seda, kuhu pärimusmuusikat õppides jõudnud olen. Kuna oluline rõhk peale põhipilliõpingute pandi Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias (edaspidi TÜ VKA) ka laulude õppimisele, soovisin kavas anda sellele võrdväärse rolli pillilugude kõrval. Sellest tulenevalt olen oma kontserdikava üles ehitanud nii, et esitusele tulevad lood nii torupillil, flöödil kui lauldes.

Paralleelselt pärimusmuusikaga on minu elus olulisel kohal ka elektrooniline muusika. Juba enne TÜ VKA-sse õppima asumist oli mul visioon ühendada pärimusmuusikast tuntud elemente klubikultuuri (vt loetelu järgmisel leheküljel) ja selle konteksti sobiva muusikaga (nt *techno*¹ ja *house*² žanrid ning nende alajänarid). Seda ideed teostan õpingute ajal loodud audio-visuaalse kollektiiviga OOPUS, kus olen üks kolmest liikmest. OOPUS-e koosseisu kuuluvad veel Johannes Ahun (analoogsüntesaatorid) ja Aleksander Sprohgis (valgus ja visuaalid).

-
- 1 Tekno on elektroonilise muusika stiil, mida on mõjutanud elektro, *industrial*, sündipop ja Chicago *house*. Ohtralt löökriistu, sünteetilised, masinlikud helid, ohtralt stuudioefekte ja tavaliselt 4/4 rütm tempoga 130–140 lööki minutis. Kuna tekno on tavaliselt vokaalita, on stiil väga DJ-sõbralik (klubidiskor). Lugude teatud monotoonsus aitab neid paremini sobitada pikkadesse settidesse, kus mitu lugu sobituvad sünkroonselt mängima – ühelt bassiliin ja teiselt rütm või süntesaatorikäik – tekitades nii uue kõla (Vikipeedia. Tekno).
 - 2 *House*-muusika on elektroonilise muusika üks žanritest, mis loodi DJ-de ja muusikaprodutsentide poolt 1980. aastate alguses, Chicagos. Võrreldes diskoga on house-muusika süngem ja minimalistlikum, kuna *house* kasutab diskost erinevaid helisid, mida saavutab muuhulgas süntesaatoritega, *funk*i ja *souli* (Vikipeedia. House).

Olen enda jaoks saanud tõmmata palju paralleele pärimus- ja klubimuusika vahele ning toon siinkohal välja olulisemad märksõnad:

- **Tants** – suur osa eesti pärimusmuusika pillilugudest on tantsulood, tänapäeva kontekstis seostub tantsimine eelkõige ööklubimuusika ja vastavate pidudega.
- **Lühikesed korduvad meloodialiinid ja varieerimine** – nii vanem pärimusmuusika kui kaasaegne klubimuusika on üles ehitatud lühikestele korduvatele motiividele meloodiajoonis, mille puhul tehakse väikeseid variatsioone. Klubimuusikas kas kasutades erinevaid efekte (*hi-pass filter*, *gate*, *pitch bend* jms DJ mikseril (klubidiskor) või arvutiprogrammis saadaolevad efektid) või pillimängu puhul varieerides strihhide, dünaamika, meloodia jms-ga.
- **Transsiiv ning kauakestev esitus** – pärimusmuusika esitamisel vahelduvad A- ja B-osad ning toimub nende pikaajaline kordamine, sest tantsumõnu tekib üldjuhul pigem pikema mängimise ja tantsimise puhul. Klubimuusika puhul on tüüpiliselt produtseeritud 5-7-minutilised lood (Matla 2015), mida DJ saab vastavalt oma soovile ja äranägemisele ning publiku reaktsioonidele lühendada, pikendada, varieerida ning sulatada kokku järgmiste lugudega.
- **Lihtsad rütmifaktuurid** – klubimuusika puhul on valdavaks taktimõõduks 4/4. Klubimuusikat kuulates paneb inimesi liikuma 1. ja 3. löögil esinevad basstrummi löögid ning 2. ja 4. esinevad *hi-hati* või käteplaksu (*clap*) löögid. Samamoodi on väga lihtsa baasrütmiga ka 4/4 tantsulood pärimusmuusikas, kus pillimängija jalalöök (võrdluseks basstrumm) langeb 1. löögile (ja 3. löögile või 1., 2., 3. ja 4. löögile). Sünkoope pigem ei esine ning see aitab inimestel tantsupõrandal rütmi hoida ning ühtlases rütmistatud liikumises olla pikemat aega, olgu kohaks tantsuklubi või ööklubi.

Diplomikontserdil soovin näidata oma muusikalist arengut (õpingutes läbitu ja kollektiivi OOPUS tegevus) ning kuna bändi loominguks kasutame pärimuspillide kõrval ka süntesaatoreid ja *looperit*, tundus sobilik koondada kontsert kontseptsiooni “ajamasin” alla. Kõik esitusele tulevad lood on pärit erinevatest ajalookihtidest, õpitud kas TÜ VKA-s õppejõudude juhendamisel, õpitubades või iseseisvalt ning mind personaalselt kõnetanud.

Kontsertkava ette valmistades on olnud üheks eesmärgiks ka varieeruvus, ehk siis peale kolme erineva sooloinstrumendi (torupill, flööti, vokaal) ka erinevad ajastukihid (nt “Hop-hop” on omalooming 2018. aasta algusest, “Torupillivalts” ilmselt 18.-19. sajandist, mil esines palju torupillilugude imiteerimist viiulil), erinevad esitus- või mängustiilid (nt kiigelaulus kiigetoon ja -rütm ning vanaema käest õpitud lastelaul), kindlas tempos või meetrumivaba esitus (nt vastavalt “Polka” ja “Tjanne” torupillil), solo ning koosmäng, lugu kas kohalik või välismaalt, improvisatoorsem või kindlas vormis jne.

Proovide käigus sai selgeks, et kõige parema kogemuse saavad kuulajad püsti ning võimalusel vabalt saalis ringi liikudes, et näha ja kogeda loodud ruumi heli- ja valguslahendust erinevate nurkade alt, mistõttu pole saali planeeritud istumiskohti.

Kontserdil esitatavad lood (vt Lisa 1):

1. “Tjanne” - Mari Meentalo (torupill)
2. “Käi-käi-kiigekene” – Mari Meentalo (vokaal, *looper*), Johannes Ahun (analoogsüntesaatorid)
3. “Hop-hop” - Mari Meentalo (flööti), Johannes Ahun (analoogsüntesaatorid)
4. “Vändra polka” - Mari Meentalo (flööti)
5. “Torupillivalts” - Mari Meentalo (flööti, vokaal, *looper*)
6. “Kiti-kati-kuuli” – Mari Meentalo (vokaal, *looper*)
7. “Polka” – Mari Meentalo (torupill), Johannes Ahun (analoogsüntesaatorid)

2. KONTSERDI REPERTUAAR

2.1 Tjanne

17. veebruaril 2018. aastal toimus Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias flaami muusika õpituba torupillimängija Stefan Timmermansi juhendamisel. Tegemist oli vabas vormis kokkusaamisega, kus räägiti lugude taustast, muusikuks olemisest, pärimusest ja mängiti ning õpiti lugusid.

Üheks looks, mida Timmermans esitas, oli “Tjanne” ning see jättis mulle väga sügava mulje. Õpitoas me pala küll ei õppinud, kuid palusin tal selle veelkord ette kanda, et saaksin loo salvestada³ ning iseseisvalt selgeks õppida.

Stefan Timmermansi sõnul on tegu vana lauluga, mille meloodiline struktuur ning arhailise kirjapildi ning kõlaga flaami naise nimi Tjanne viitavad sellele, et pala on pärit 15. sajandist või veelgi varasemast ajast. See laul oli Flandrias väga populaarne ning 19. sajandi kogudest on pärit selle mitmeid versioone (vt Lisa 2).

Ilmselt põhjused, miks lugu mulle kohe kõrva jäi, peituvad flaami torupilli kõlas, helireas ja esituse vabas tempos ning ohtrates kaunistustes. Lisaks ei olnud ma näinud varasemalt kedagi, kes torupillil *vibrato* tegemiseks pilli liigutaks või väristaks ning põnev oli ka rohke *glissandode* kasutamine.

3 Videosalvestis loost “Tjanne” nähtav järgmise lingi all:
https://photos.google.com/share/AF1QipNnUGXfkv1yRAPV5FtCk1spNxNeQm5OpiPlm5oKJKYhAtAYy3Mwzf0hC6i_ZMutVw?key=YnZfdy1MTDE1dlRBbXczVTVndlpIREI2UUZNTnl3 (Meentalo 2018)

Stefan Timmermans esitas lugu flaami torupillil ning g-doorias (helirida *g-a-bes-c-d-e-f*). Eesti torupillil pala esitades pidin transponeerima loo ümber e-dooriasse. Kuna Timmermansi mängustiil tundus improvisatoorne ning vabas tempos, oli lugu raske transkribeerida. Enda jaoks tegin referentsiks noodistuse, kuid lugu õppisin mängima salvestuse järgi. Internetis leiduvate noodistuste ja laulu variantidega leidub küll mõningaid sarnasusi, kuid nende puhul on tegu kindla meetrumi ja selge vormiga (1. salm ja 2x refrääni, 2. salm ja 2x refrääni jne), mis kordub salmist salmi (vt Lisa 3).

Kuigi loo sõnad esitusele ei tule, pean oluliseks selle tausta ning sisu välja tuua⁴. Lugu räägib lastest, kelle ema (Tjanne) on surnud ning isa kosinud uue naise. Kahjuks on uus naine kuri ja õel ning läbisaamine mehe lastega väga kehv. Lapsed lähevad oma kadunud ema hauale, palvetavad, igatsevad ema ning räägivad haul oma kurvast saatuses. Haud avaneb ning ema vaim tõuseb maa seest üles ja hakkab lapsi kohutama. Ta lausub, et kahjuks ei saa ta küll nende juurde füüsiliselt tagasi tulla, kuid ometi on ta nendega koos vaimuna.

“Tjanne” tuleb esitusele soolona, kus analoogsüntesaatoritel toetab burdooni Johannes Ahun. Esitan 3 läbimängu ning varieerin kaunistuste, meloodia ning erinevate vibrato võtetega (pilli füüsiliselt liigutades või väristades ja sõrme vastava ava kohal liigutades). Oluliseks pean selle juures lüürilist, laulu imiteerivat ning meetrumivaba esitust.

2.2 Käi, käi, kiigekene

Kontsertkava kokkupanekul oli minu jaoks oluline, et peale pillilugude oleks kavas esindatud ka laululine osa. Olen õpingute vältel saanud nii Celia Rooselt kui Janika Oraselt suures mahus uuemat ja vanemat rahvalaulu käsitlevaid tunde ning suuline pärimus on saanud minu jaoks flöödi ja torupilli tudeerimise kõrval võrdväärselt oluliseks. Üheks esitusele tulevaks lauluks olen valinud Puhjast pärit kiigelaulu (vt Lisa 4).

4 Loo hollandikeelsed sõnad on nähtavad siin: http://www.dbnl.org/tekst/duys001oude01_01/duys001oude01_01_0047.php (Digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren)

Kiigelaulu esituse oluliseks aspektideks on vastav kiigetoon ning -rütm, et laul kiikudes võimalikult kaugele kõlaks ning annaks edasi kiikumise hoogu. Laulu esituse lihvimiseks sain kokku Janika Orasega, kelle näpunäidetele toetudes laulu esitan. Olulisteks nüanssideks leidsime arutelu käigus kiigelaulu venituskohad (kiige rütm), toon (hüüdmine, kuid samas kõne lähedus), sujuv ühtne teksti ja mõtete esitamine (vs rütmistatud laul) ning variatsioonid. Ette antud noodistuses on välja kirjutatud üks rida, kuid tutvusin ka teiste Puhjast ja selle lähistelt Rõngust pärit kiigelauludega (vt Lisa 5) ning vastavalt sellele leidsin sobilikke võimalusi leegajuse osa “kii-kiigäle” varieerimiseks.

Põhjus, miks valisin just selle kiigelaulu, on loo sõnum. Sõnu lugedes ja analüüsid puudutab mind selle kosmogooniline seletus. Laulu sõnad algavad hoo tegemisega. Selgub, et kiik või häll, millele hoogu tehakse, asub meres. Mina loen sellest järgmisi ridu vaadates välja ilmamere. Edasi räägivad sõnad kivist, mille külje peal on sõgel (ehk sõel). Kivi võib siinkohal pidada maapinnaks ning sõelaks Taevasõela (rahvapärane nimetus Plejaadidele), taevaalaotust, tähistaevast. Küll on aga teistes luust sõrmuse teemat käsitletavates lauludes kivi asemel hoopis tamm või samm, mida saaks lahti kodeerida kui ilmapuud (ka Linnutee).

Sõela põhja peal on sõlg, mis minu jaoks tähistab taevas kindlat punkti, olgu selleks Põhjanaan või hoopis Päike. Kahjuks sellele ma ühest vastet ei suutnud leida. Küll aga on sõle telje otsas sõrmus, mis tehtud luust. Luust sõrmus sai sinna sõjameeste sõrmeluust, külameeste küljeluust, kalameeste kaelaluust, oma meeste õlaluust – mina loen sellest välja teistsuguse, esivanemate hingede kodu, kus sõjameeste, külameeste jms hinged asuvad. Linnutee kui surnute hingede tee on paljude rahvaste usundis leiduv motiiv (Kuperjanov 2000: 110).

Muistsete rahvakalendri “suurpäevade” tavad (siinkohal kevadine kiikumine) olid seotud ka näiteks kiriklike ülestõusmispühadega, mistõttu sisaldab nende pühitsemine rahva hulgas mitmesuguseid maa viljakust taotlemaid tavandeid, jooni surnute kultusest, ühtlasi rohkeid lõbutsemisvorme (Tampere 1960: 28). Kui sisu seletusel pöördudagi tagasi kiigelaulude ja kiikumise seotud tausta juurde, võib sellest laulust välja lugeda

viljakusmaagilised (kiikumine) ja abieluga (sõrmus) seotud teemad, seda enam, et kevadsuvi oli kõige suuremaks noorsoo väliseks kooskäimis-, lõbutsemis- ja ühes sellega laulmisajaks. Aega veedeti peamiselt just kiikede juures (Tampere 1960: 27).

Minu laulmispraktika näitab, et sõnade sügavam sisu ei pruugi kuulajatele ka kümnenda korraga arusaadav olla ning kiigelaulu kosmagoonilise sisu endasi andmiseks liitub minu esitusele Johannes Ahun, kes loob süntesaatoritega kosmilisi taustaheliseid. Kuna kosmose heliseid saame me tavainimestena vaid ette kujutada ning lähtuda ehk filmidest ja dokumentaalidest kuuldu-nähtu järgi, otsustasin minna fooni kujundamisel seda teed, mis inimestele võimalikult selge pildi looks. Selle jaoks mängib Ahun süntesaatoritel masinate heliseid, raadioside signaalidele sarnaseid heliseid jms. Leegajuse laulmise puhul kasutan *looperi* abi, mis laulu kestel mulle vajadusel nii hingamis- kui mõtteruumi annab.

Sellise laulu esitamise puhul saavad ka siin kokku vana ja uus, laul kui vanim instrument ja kaasaegne elektroonika, Maa pealt vaadeldav tähistaevas ja reaalsed kosmoserännud, hingestatud ilm ning teadus ja tehnoloogia.

2.3 Hop-hop

“Hop-hopi” näol on tegemist omaloomingulise palaga, mis nägi ilmavalgust 2018. talvel, kui tegelesin OOPUS-e lamamiskontserdi ettevalmistustega. Pikale venivate bändiproovide käigus tuleb tihtipeale ette ka improvisatsiooni ning sellest “Hop-hop” sündiski (vt Lisa 6).

Tegu on hallingu tüüpi 2/4 taktimõõdus 2-osalise looga (ühe osa pikkuseks on 8 takti), mille A- ja B-osa korduste arv on varieeruv. Erinevaid variante loon strihhide ning osade lõppude erinevate meloodiajoonistega.

Lugu esitan koos Johannes Ahuniga, kes minu flöödiosadele süntesaatoritega tausta loob. Esitamisele aitab kaasa ka *looper*, mille sisse ehitatud efektid võimaldavad meloodiaga

vabamalt ringi käia (nt *vinyl flick* ja *beat scatter*) ning aitavad flöödil paremini masinlike süntesaatorihelidega kokku sulanduda.

2.4 Vändra polka

Nagu eelnevalt välja tõin, meeldivad mulle väga erinevate instrumentide järgi aimamised teistel pillidel – nii on lugu ka “Vändra polkaga” (vt Lisa 6). Tegu on parmupillilooga, millega tegelesin teisel kursusel, kui flööditunde andis mulle Marko Mägi.

Loo pealkiri on eksitav ning tegemist on labajalaga, mis salvestatud 1994. aastal Viru-Nigulas. Salvestisel mängib õpetaja ja koolidirektori ametit pidanud Meinhard Laks, kes on ajalukku läinud sellega, et algatas emakeelepäeva tähistamise ja selle riigipühaks kuulutamise (Vikipeedia. Meinhard Laks).

Kuna parmupilli helirida vastab naturaalskaalale (lüüdia-miksolüüdia helilaad), on minu jaoks iseäranis huvitav kalduda kõrvale tüüpilistest duuridest ja mollidest ning teha lugusid põnevamaks erinevate laadide ning nendele vastavate kõrgenduste ja madaldustega. Antud loo helirida on aga salvestuse järgi raske jälgida, kuna Laksi esitusstiil ei ole väga täpne ning mõnede nootide puhul tekib küsitavusi. Parmupilli mängides heliseb alati kaasa selle baasnoot ning skaala põhineb ülemhelidel, mistõttu võib noodistamisel tekkida konkreetse kuuldava noodikõrgusega seoses küsitavusi.

Meinhard Laksi esituse puhul ei saa välja tuua selle eripärasid, mida jäljendamisel suureks eeskujuks võtta, kuna lugu mängib ta läbi 2 korda ning sealjuures puudub varieerimine nii meloodias kui strihhides. Samas ei suuda ta mängides noote alati kõige täpsemalt tabada, seega meloodia puhul võib esineda erinevusi vastavalt noodistaja kogemustele. Loo vorm on kvadraatne (A1-A2-B1-B2), kusjuures ühe osa pikkuseks on 4 takti.

Mina esitan “Vändra polkat” soolona flöödil ning juhindun tempos pigem labajalavalsist ja

tantsitavusest kui Laksi mängitud salvestisest, mille tempo on aeglane ning kõikuv. Et enda jaoks lugu põnevamaks muuta, esitan lugu nii D kui E naturaalskaala laadides ning varieerin pala kahe helistiku vahel. Lisaks püüan anda edasi tantsulisust õhuga rõhke tehes.

2.5 Torupillivalts

Mulle on alati imponeerinud teiste instrumentide jäljendamine selle instrumendiga, mis parasjagu käepärast või mida pillimängija valdab, olgu selleks siis lindude aimamine häälega, parmupillilugude mängimine viiulil või hoopis torupilli jäljendamine lõõtsaga. “Torupillivalts” on üks nendest lugudest, kus arhiivisalvestusel on viiulil jäljendatud torupilli, esitajateks Aleksander Aaviksoo (meloodia) ja Hindrek Pukk (burdoon).

Tõenäoliselt levis torupill eestlaste seas 13. sajandil või hiljem sakslaste või rootslaste vahendusel, saavutades suure populaarsuse. 18. sajandi lõpus 19. sajandi alguses hakkas torupill taanduma eeskätt viiuli ja hiljem ka lõõtspilli ees. Sellel üleminekuajal jõudis ta mõjutada uuemat pillimängutraditsiooni, tekitades lausa omaette instrumentaalset žanri – torupilli imiteerimist viiulil (Jaago 2008: 49).

Torupilli ja viiuli põhirepertuaar erineb muusikalise stiili poolest. Üldiselt võib öelda, et torupillile on omased arhailised stiilijooned ja viiuli stiil on rohkem seotud Euroopa uuema tonaalse muusikaga. Torupillil esitati vanemaid rahvatantse nagu labajalavalss, voor- ja sõõrtantsud ning maagilise iseloomuga imiteerivad tantsud. Labajalavalsi meloodiad, mida mängiti torupillidel, olid lihtsa ülesehitusega, viisid olid peamiselt astmelise liikumisega ning ühe- või kaheosalise struktuuriga (Sildoja 2004: 30). Labajavalss oli vormilt vaba ja varieeruv. Varieerimine toimus motiivitasandil – pillimees järjestas ja kordas vabalt motiive ning sellest tekkiski vaba “ebareeglipärane” vorm (Jaago 2002: 14).

Konkreetselt looga puutusin esimest korda kokku II kursusel erialatunnis, kui Cätlin Mägi juhendamisel flöödiga viiulilugusid imiteerima õppisin ning “oma vanameheks”, kelle stiili

jäljendada, Hindrek Puki valisin. “Torupillivaltsi” avaliku esitamiseni ma sel ajal ei jõudnud, kuid diplomikontserdil kavatsen selle publikuni tuua.

“Torupillivaltsi” helirida ja esituse vaba vorm on need, mis mind antud pala juures köidavad. Salvestatud on seitse läbimängu ning läbimängud on 2-osalised (noodistuses märgitud vastavalt A ja B), üldiselt võrdse pikkusega (nii A- kui B-osa mõlemad 8 takti), kuid 2. ja 3. läbimängus on B-osa pikendatud 2 takti võrra. Pala on D-duuris ning mängitavad helirea noodid järgmised: *cis-d-e-fis-g-gis-a-bes*. Eriliseks teeb selle järjekindlalt kasutatud *bes* ning aeg-ajalt eelnoodina kasutatud *gis*. Lisaks puudub burdooni (d-noot) mängimisel korrapära ehk siis “hingamiskohad” (poogna vahetused) on juhuslikud ning ei sõltu loo vormist (vt Lisa 8).

“Torupillivalts” tuleb esitusele soolona ning *looperi* abiga, kus esmalt mängin sisse burdooni. Kuna *looperil* pikka nooti mängides on kuulda kordava osa algus ning *loop* saab olema vaba pikkusega, sobib see hästi imiteerima loo võrmist sõltumatust. Pärast burdooni algab vokaali *loopiv* osa, mis on omamoodi kummardus häälega muude pillide imiteerijatele ehk lututamisele. Eeskuju silpide suupäraseks kujundamiseks ja vastavalt vältustele laulmiseks sai võetud nii Maarja Nuudi (pala “Jaa-ti-daa”⁵) kui Rüüdi (pala “Rüüt-Rüüt”⁶) repertuaari kuulates ning üheks motiiviks kujunes “tai-ja ta-da ti-gu-ri jan-da” vastavalt loo B-osa viimasele läbimängule:

Edasi liitub flööt meloodiliiniga I oktaavis ning pärast paari läbimängu II oktaavis. Eesmärgiks on mängida lugu nii, et saaks esitada suurt hulka variatsioone, mida Aleksander Aaviksoo ja Hindrek Puki mängust ka arhiivisalvestiselt kuulda on. Loo

5 Maarja Nuudi pala “Jaa-ti-daa” kuulatav järgmiselt lingilt: <https://open.spotify.com/search/results/maarja%20nuut> (Spotify. Maarja Nuut)

6 Rüüdi pala “Rüüt-rüüt” kuulatav järgmiselt lingilt: <https://open.spotify.com/search/results/r%C3%BC%C3%BCt> (Spotify. Rüüt)

lõpupoole jõudes toimub flöödi hääbumine ning kõlama jäävad *loopiv* burdoon ning lututus. Burdoon vaibub vaikselt välja ning lõpuks jääb kõlama ainult häälega imiteeritud B-osa kordused.

2.6 Kiti-kati kuuli

Teiseks esitusele tulevaks lauluks valisin emapoolselt vanaemalt, Helmi Purikalt õpitud laulu “Kiti-kati kuuli”. Tegu on lastelauluga, mida vanaema väikese tüdrukuna Siberis elades oma noorema õega laulis, kui nad juhtumisi mõne surnud linnu, putuka või väiksema looma leidsid. Muidugi oli vaja korraldada matusetalitus ning selle laulu saatel sai koolnu maetud.

Konkreetselt laulu olemasolust sain teada siis, kui Celia Roose andis õppeaine omakultuur II raames ülesandeks külastada vanemat sugulast või tuttavat ning intervjuuerida ja koguda materjali suguvõsa pärimusest ning lauluvarast: sellest, kuidas ja mida on lapsepõlves tehtud, millised on olnud peretraditsioonid, elu-olu jne.

Olen väga tänulik, et sellise ülesande sain, sest ilmselt ei teaks ma “Kiti-kati kuuli” olemasolust just vanaema laudud versioonis vastasel juhul midagi. Lisaks sain intervjuuerimise käigus vanaema lapsepõlve kohta teada nii mõndagi huvitavat.

Sarnaste sõnadega laule on arhiivis teisigi ning 2008. aasta Siberi setude kogumisretkelt on salvestatud selle laulu versioon Olga Matvejeva poolt esitatuna videos⁷.

Oma esituse puhul võtan aluseks vanaema poolt saadud sõnad ja viisi ning esitan laulu *looperi* abiga. Laulu sõnumi mõjusamaks edastamiseks ja meeleolu loomiseks olen seadnud laulu mitmehäälseks.

7 “Kõti-Kati kuuli” Olga Matvejeva esituses on kuuldav ja nähtav minutist 02:03 järgneval lingil: http://www.folklore.ee/pubte/eraamat/siberilaulud/setu/ee/03_01_laul.php (Kalkun, Sibul, 2008)

Laul on õpitud kuulmise järgi ning sõnad on järgmised (vt Lisa 9):

Kiti-kati-kuuli.
Karjaaida kateti,
marjaaida mateti.
Tehti kivist kirstukene,
pedäjane põõnakene.
Savist saia süüdi (ja)
kivist kella lüüdi.

2.7 Polka

Repertuaari torupillilugusid otsides mõtlesin pikalt, kas minna varem õpitud lugude esitamise teed või leida midagi uut. Vanade lugude meeldetuletamiseks ja uute leidmiseks läksin muuhulgas ka ERA helisalvestiste kausta, mis Tartu Ülikooli loengute ja õppematerjalide siseportaalil (<https://moodle.ut.ee/>) pärimusmuusika tudengitele vabalt allalaetav on.

Enda üllatuseks leidsin torupilli alamkataloogist Andres Metsniidu lood, kellega varem polnud kokku puutunud – tegu on Muhu saarelt pärit torupillimängijaga, keda Armas Otto Väisänen salvestas oma kogumisretkedel aastatel 1849-1932. Cätlin Mägi sai Soome Kirjanduse Seltsi eesti rahvaluulekogust 2016. aastal 11 salvestist, kus on kuulda Andres Metsniidu esitusi. Eesti Rahvaluule Arhiivis asub valik Cyrillus Kreegi noodistusi Metsniidu esitatud lugudest, sh ka kontserdil esitusele tulev polka (vt Lisa 10).

Kuulates Metsniidu pillimängu salvestisi, jäi eriliselt kõrva 1922. aastal salvestatud polka, mille õppimise ma otsustasin ette võtta. Tegu on kaheosalise looga (märgitud noodistuses B ja C), millele eelnevad sissejuhatavad motiivid (noodistuses märgitud A). Pala kõlab

dooria helilaadis ning Metsniit mängib seda läbi neli korda. Osade pikkused (4 või 8 takti) on varieeruvad, lisaks puudub iga osa puhul kindel korduste arv. Polka vorm näeb välja järgmine: A1-B1-C1-B2-B3-B4-C2-C3-B5-B6-B7-C4-B8-B9-B10. Väga palju varieerib Metsniit ka noodivälvaste ja kaunistustega ning lisaks on kuulda ka paaris kohas *glissandot*.

Minu pilli ja Metsniidu pilli arvatavate ehituslike erinevuste tõttu (nt *cis* nootide võtted) ei saa ma üks-ühele tema mängu imiteerida seda just teatud kaunistusi tehes, kuid olen transkribeerinud tema esituse ning transponeerinud noodistuse vastavalt e-dooriasse (vt Lisa 11).

Foto 1. Andres Metsniit ehk Ränga taat torupilliga (Pinterest).

Kontsertkavas esitan polka viimase loona, et jätta õhku kergem meeleolu ning teen seda koos Johannes Ahuniga, kes analoogsüntesaatoreid kasutades loob palale tausta. Pala algab süntesaatoritel loodud rütmiga, millega liitunud torupillil sissejuhatavate motiividega. Liikudes A- ja B-osa juurde, liitub esitusega bass ja harmoonia. Loo keskel annan ruumi süntesaatorite soolole, liikudes tagasi sissejuhatuses kõlanud motiividele. Lõpetuseks tulen uuesti tagasi A- ja B-osa juurde.

3. KONTSERDI ETTEVALMISTUSPROTSESS

Kontserdi ettevalmistused algasid pool aastat enne kontserdi toimumist. Esmalt valisin lood ja kinnitasin kuupäeva ning koha, milleks esialgu sai 29. mai ning Viljandi Centrumi kino väike saal. Minu kontseptsioon nägi ette kinosali kasutamist koos sealsete projektorite, ekraani ning kohaliku helisüsteemiga, et pakkuda kuulajatele-vaatajatele teistmoodi elamust.

Kuu aega enne kontserti sain kinolt teada, et olenemata alguses sõlmitud kokkulepetest pole sealset helisüsteemi võimalik kasutada, kuna Viljandis koha peal puudub kvalifitseeritud tehnik. See oleks tähendanud lisaks saali rendile ka pikemat kohapealset ettevalmistusaega ja tehnika ülesseadmist, mistõttu otsustasin kontserdi teha Pärimusmuusika Aida suures saalis. Uueks kontserdi toimumise ajaks sai kokku lepitud 28. mai kell 18.00.

3.1 Proovid

Proovid ja kontsertkava harjutamine on toimunud vahelduva eduga 2018. aasta kevadsemestri vältel. Proovideks olen mõnel korral saanud kasutada ka von Krahli teatris asuvaid ruume, et helisüsteemi ja suure saali tunnetust saada ning nii helindaja kui valgustajaga kontseptsiooni arutada.

Kava ja kontseptsiooni ülevaatlikumaks tegemisel koostas Google docs-is faili, kuhu oleme Johannes Ahuniga koos proove tehes lugude juurde vastavaid märkmeid teinud.

Kasutan esinemise ajal palju helitehnilisi vahendeid, mis asuvad kontserdi ajal minu ees laual. Proovide ajal sai selgeks, et kontserdil võib laua ja masinate tõttu tekkida oht minu varjujäämiseks. Selle vältimiseks kasutan soololugude ajal pillide külge kinnitatavaid DPA mikrofone, et võimaldada endale vabamat liikumist ja seeläbi kontserdi sujuvat kulgemist. Sellest tulenevalt pole mõeldud kontserdi ajaks saali ka istekohti. Istekohtade puudumine võimaldab kontserdist osa saada saalis ringi liikudes või soovi korral ka tantsides ning kogeda muusikat ja valguslahendust vabalt valitud kohast.

3.2 Heli ja valgus

Kuna oleme koos Johannes Ahuni ja Aleksander Sprohgisega laval kolmekesi, pidasin oluliseks kasutada valgust, et mind paremini teiste seast esile tuua. Lisaks on kontserdi puhul valguskunstnik töötanud välja spetsiaalse lahenduse, mis illustreerib “ajamasina” kontseptsiooni ka visuaalselt. Üks katsetatud ideedest on nähtav ka kontserdi reklaamil taustafotona.

Süntesaatorite ja *looperi* kasutamise puhul on oluline, et nii vokaal, torupill kui flööt oleksid võimendatud – antud juhul tekib ühtsem helipilt, mille valjust ja efekte on võimalik kontrollida. Mina haldan nii *looperit* kui ühte mikserit, kust saadan *stereo* heli välja Johannes Ahuni ees asuvasse helipulti. Tema helipulti ühenduvad ka erinevad süntesaatorid. Ahuni süntesaatoritest saadab ta minu *looperisse* välja MIDI signaali, et esitatavate lugude tempod, kus kasutame nii *looperit* kui süntesaatoreid, oleksid omavahel sünkroonis. Suurde helipulti saadab Ahun oma puldist *stereo* heli, mille nivood paneme paika Pärimusmuusika Aidas kontserdi päeval heliproovis.

Paikneme esinemise ajal saali keskel ja mitte laval, seega eraldi monitore pole vaja. Selline

paiknemine võimaldab minul ja publikul kuulda sama heli ning sel juhul saan mina või Johannes Ahun seda vastavalt enda nägemusele jooksvalt kohandada.

3.3 Reklaam

Kontserdi reklaam on toimunud *Facebooki*⁸ keskkonnas, kuhu lõin vastava ürituse. Kontserdit illustreeriva foto tegin ühes kontserdikava proovis ning plakati (vt Lisa 12) kujundasin selle põhjal ise. Minu esialgne idee oli joonistada plakatile ajamasin, mille osadeks erinevad pillid, mis kava esitamise ajal kasutuses, kuid vaadates proovist tehtud fotosid, tundus see paremini edasi andvat ajamasina ideed. Lisaks annab selline foto ka publikule aimu sellest, milline kontserdisaal välja võib näha.

Ürituse infos ja plakatil on välja toodud kontserdi pealkiri, toimumise koht ja kellaaeg, peale minu nime ka Johannes Ahuni ja Aleksander Sprohgise nimed ning pileti maksumus. Otsustasin kontserdi külastajatelt küsida sümboolse piletisumma, et katta kaasategevate Ahuni ja Sprohgise kulud, mis seotud kontserdi korraldusliku poolega.

8 Link ürituse lehele: <https://www.facebook.com/events/248532482384312/> (Facebook)

KOKKUVÕTE

Käesolevas töös kirjeldan oma diplomikontserdi „AJAMASIN“ kontseptsiooni ja esitusele tulevat repertuaari. Esitamisele tulevate lugude ajaline päritolu on lai ning kontserdil kasutatava elektroonika (valgus- ja helitehnika) hulk piisavalt suur, et sellest kujunes välja kontserdi pealkiri.

Esimesena kõlav „Tjanne“ on Flandriast ning arvatavasti pärit 15. sajandist või veelgi varasemast ajast. Esitusele tuleb see torupillil ning süntesaatorid aitavad hoida burdooni, et paremini kuulajate tähelepanu püüda. Oluline on “Tjanne” puhul selle laululähedane vabas meetrumis kaunistusterohke esitusstiil, mille puhul saan kasutada ka enda jaoks uut *vibrato* tehnikat.

Teisena tuleb esitusele “Käi-käi kiigekene”, mis hakkab kõlama sujuva üleminekuna esimesest loost. See vanemasse rahvalaulu kihistusse kuuluv regilaul tuleb esitusele süntesaatorite fooni taustal, mille kosmose helisid aimav esitus aitab kiigelaulu kosmogoonilist sõnumit paremini edasi anda. Laulu ette kandmisel on olulisteks märksõnadeks kiigetoon ja -rütm.

Kolmandana tuleb esitusele “Hop-hop”, mis on omaloominguline pala ning pärit käesoleva aasta algusest. Loo kannan ette flöödil, mind saadab Johannes Ahun süntesaatoritel. Tegu on improvisatsioonist välja kasvanud palaga, millel pärimuslikud mõjutused ja saatvad

süntesaatorihelid sobivad illustreerima minu isiklikku arengut muusikas.

Neljandaks kõlab “Vändra polka” flöödil. Tegu on parmupillilooga, mille arhiivsalvestis on pärit aastast 1994. Selle esitamisel kõlab parmupillile omane naturaalskaala ja improvisatoorne lähenemine helistikele.

Viiendana kõlab “Torupillivalts”, mis pärit ilmselt 18.-19. sajandist, mil esines palju torupillilugude imiteerimist viiulil. Esitusele tuleb pala flöödi ja vokaaliga ning *looperi* abil. Põnevaks muudab loo see, et nii burdooni kui esitatava meloodia osade pikkus varieerub vastavalt mängija soovile, rütmi aitab hoida vokaaliga *looperisse* sisse mängitud lututus, mis jälgendab pala B-osa meloodiat.

Kuuendana esitan oma vanaemalt, Helmi Purikalt õpitud lastelaulu “Kiti-kati kuuli”. Tegu on lauluga, mida tema laulis Siberis elades väikse lapsena, kui oli leidnud surnud linnu, putuka või väiksema looma, kellele oli matuseid vaja korraldada. Perekondliku lauluvara olemasolu pean väga oluliseks ning olen enda jaoks selle olemasolu avastanud õpingute kestel TÜ VKA-s. “Kiti-kati kuuli” on suurepärane näide traditsiooni elulisusest. Laul kõlab *looperi* abiga ning mitmehäälselt seatu.

Viimasena esitusele tuleva “Polka” kannan ette torupillil ning mind saadab Johannes Ahun süntesaatoritel. Tegu on Andres Metsniidu poolt mängitud torupillilooga, mille arhiivsalvestis on saadud Soomest 2016. aastal. Salvestis on pärit aastast 1922 ning salvestatud A.-O Väisäse poolt. Selle loo puhul on huvitavaks nüansiks dooria helilaad ning erinevate osade pikkuste ja järjekorra varieerimine.

Olen jõudnud oma isikliku muusikaalase arenguga sinnamaale, et olen pidanud vajalikuks tuua pärimusmuusikat tänapäeva kontekstile lähemale ning loonud sellest tulenevalt pärimusmuusikat ja tänapäeva tantsumuusikat ühendava audio-visuaalse kollektiivi OOPUS. Nii Johannes Ahun (analoogsüntesaatorid) kui Aleksander Sprohgis (valgus ja

visuaalid), kes minuga diplomikontserdil üles astuvad, on selle kollektiivi liikmed.

Kontserdiga annan kuulajatel osa saada minu avastatud sarnasustest pärimusmuusika ja tänapäeva klubimuusika vahel. Kuigi naudin väga ka teiste pillimängijatega koos musitseerimist, on minu jaoks praegusel eluetapil eriliselt arendav mängida koos masinatega (süntesaatoritega), kuna nii *looperit* kasutades kui süntesaatoritega koos mängides, millel on sisse ehitatud sekventser ning alati kindel meetrum, peab vastama ka väga täpne rütm ja häälestus naturaalinstrumentidel.

Kontserdi “AJAMASIN” pealkiri ja sisu illustreerib minu senist arengut nii TÕ VKA-s kui isiklikku huvi pärimusmuusika ja (elektroonilise) klubimuusika ühendamise vastu.

KASUTATUD ALLIKAD

Kirjandus:

Jaago, C. 2002. *Torupillilugude vormianalüüs*. Diplomitöö. Viljandi: Viljandi Kultuurikolledž.

Jaago, C. 2008. Torupill. - *Eesti rahvapille*. Toim. Igor Tõnurist. Tallinn-Viljandi: Ajakirjade Kirjastus.

Jaago, C. 2011. *Eesti parmupill: ajalugu ja mänguõpetus*. Noodiraamat. Tartu: Eesti Kirjandusmuuseumi Teaduskirjastus.

Kreintaal, K. 2016. *Torupillilugude jälgendamine viiulil 1936.-1938. aasta helisalvestiste ning "Torupilli Jussi trio" ansambli näitel*. Loomingulise magistritöö kirjalik osa. Tallinn: Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia ja Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia.

Sildoja, K. 2004. *Rahvapärane viiulimäng 20. sajandi esimesel poolel Tori ja Vändra viiuldajate näitel*. Magistritöö. Tallinn: Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia muusikateaduse osakond.

Audio ja audio-visuaalsed allikad:

Kalkun, A., Sibul, T. 2008. *Siberi setode laulud*.

http://www.folklore.ee/pubte/eraamat/siberilaulud/setu/ee/03_01_laul.php (14.05.2018)

Meentalo, M. 2018. Stefan Timmermansi õpituba.

[https://photos.google.com/share/AF1QipNnUGXfkv1yRAPV5FtCk1spNxNeQm5OpiPlm5oKJKYhAtAYy3Mwzf0hC6i_ZMutVw?](https://photos.google.com/share/AF1QipNnUGXfkv1yRAPV5FtCk1spNxNeQm5OpiPlm5oKJKYhAtAYy3Mwzf0hC6i_ZMutVw?key=YnZfdy1MTDE1dlRBbXczVTVndlpIREI2UUZNTn13)

[key=YnZfdy1MTDE1dlRBbXczVTVndlpIREI2UUZNTn13](https://photos.google.com/share/AF1QipNnUGXfkv1yRAPV5FtCk1spNxNeQm5OpiPlm5oKJKYhAtAYy3Mwzf0hC6i_ZMutVw?key=YnZfdy1MTDE1dlRBbXczVTVndlpIREI2UUZNTn13) (14.05.2018)

Spotify. Maarja Nuut.

<https://open.spotify.com/search/results/maarja%20nuut> (14.05.2018)

Spotify. Rüüt.

<https://open.spotify.com/search/results/r%C3%BC%C3%BCt> (14.05.2018)

Internetileheküljed:

Digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren. *Ach, Tjanne, zeyde hy, Tjanne.*
http://www.dbnl.org/tekst/duys001oude01_01/duys001oude01_01_0047.php (14.05.2018)

Facebook. *Mari Meentalo diplomikontsert "Ajamasin".*
<https://www.facebook.com/events/248532482384312/> (14.05.2018)

Kuperjanov, A. 2000. *Linnutee.* Mäetagused. Elektrooniline ajakiri, 16. Lk 108–116.
<https://www.folklore.ee/tagused/nr16/cps.pdf> (14.05.2018)

Lõuna-Tartumaa regilaulik. *Käi-käi, kiigekene.* Koost. Edakai Simmermann.
<http://regilaulik.folklore.ee/lounatartumaa/blog/2015/10/20/3-kai-kai-kiigekene-puh-v-v-44/> (14.05.2018)

Matla, S. 2015. *What I Learned from Analyzing the Top 100 Tracks on Beatport.* EDMPROD.
<https://www.edmprod.com/beatport-analysis/> (14.05.2018)

Pinterest. *Torupillimängija Andres Metsniit - Andres Metsniit ehk Ränga taat Muhust.*
<https://www.pinterest.com/pin/419116309042452609/?lp=true> (14.05.2018)

Tampere, H. 1960. *Eesti rahvalaule viisidega II. Kalendriliste ja perekondlike tähtpäevade ja pidustuste laulud.* Eesti Kirjandusmuuseumi etnomusikoloogia osakonna väljaanne. Eesti Kirjandusmuuseumi teaduskirjastus. Tartu: 2012. Lk 27-28.
http://www.folklore.ee/pubte/eraamat/tampere/tampere2/3_kalendrilaulud.pdf
(14.05.2018)

Vikipeedia. *Meinhard Laks.*
https://et.wikipedia.org/wiki/Meinhard_Laks (14.05.2018)

Vikipeedia. *Tekno.*
<https://et.wikipedia.org/wiki/Tekno> (14.05.2018)

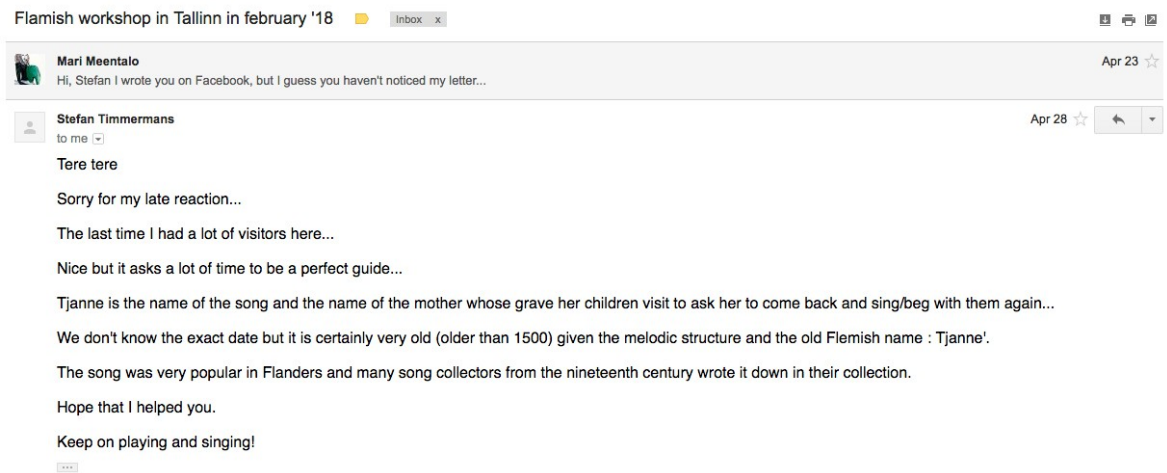
Vikipeedia. *House.*
<https://et.wikipedia.org/wiki/House> (14.05.2018)

LISAD

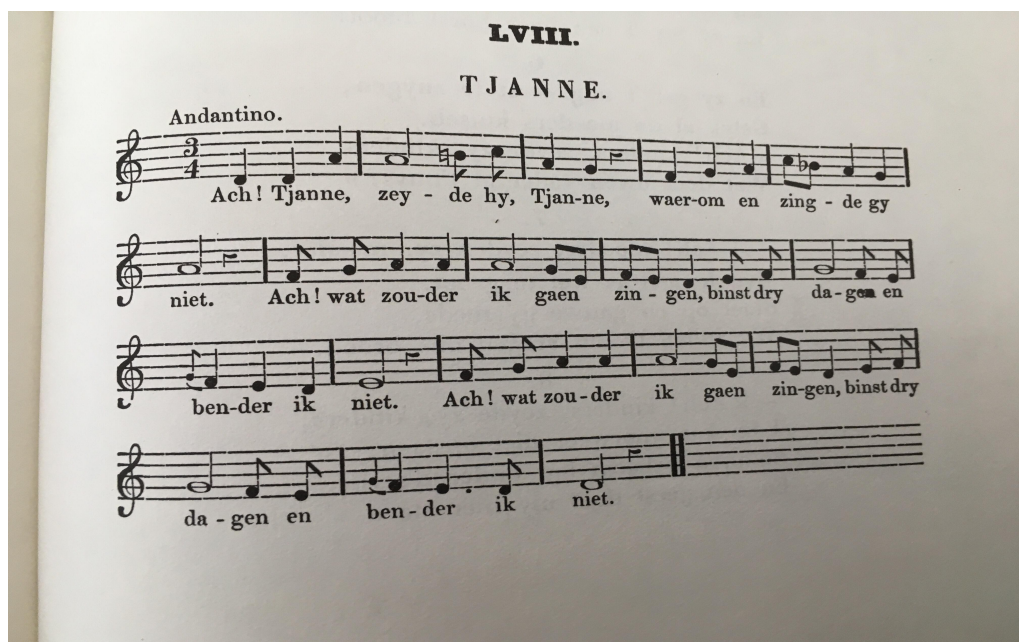
Lisa 1. Diplomikontserdi kava.

Jrk. nr	Pealkiri	Päritolu	Esitus
1.	Tjanne	Trad. Flandria laul, õpitud Stefan Timmermansi järgi, seadnud Mari Meentalo	Torupill, foon süntesaatoritel
2.	Käi, käi, kiigekene	Laulnud Mari Sonn (50 a) (EÜS VI 728 (61) ja (EÜS VI, 778/9 (41) < Puhja khk, Konguta v – M. Pehka ja E. Eisenschmidt, 1909) Õpitud noodistuse järgi, seadnud Mari Meentalo	Laul ja <i>looper</i> , foon süntesaatoritel
3.	Hop-hop	Mari Meentalo, seadnud Mari Meentalo ja Johannes Ahun	Flööt ja <i>looper</i> , saade süntesaatoritel
4.	Vändra Polka	ERA, FAM 59 (48-49; 51-52; 54-56) < Viru-Nigula khk, Sonda al < Uljaste k – Mall Hiimäe Kirjandusmuuseumi ekspeditsioonil 1994. a < Meinhard Laks, snd 1922. Noodist. C. Jaago Õpitud noodistuse järgi, seadnud Mari Meentalo	Flööt
5.	Torupillivalts	Torupillivalts, ERA, Pl. 85 A1 < Tori – H.Tampere. A.Pulst 1938 a. < Aleksander Aaviksoo, (68-a.) ja Hindrek Pukk (Saarde khk, Pati v., s. 1875). Noodist. K. Kreintaal ja M. Meentalo Õpitud arhiivisalvestise järgi, seadnud Mari Meentalo	Flööt, laul ja <i>looper</i>
6.	Kiti-kati kuuli	Õpitud Helmi Purika järgi, seadnud Mari Meentalo	Laul ja <i>looper</i>
7.	Polka	Soome Kirjanduse Seltsi (SKS) rahvaluule arhiivi salvestis nr 18060 (1) Polka – Muhu khk, Muhu Suur v. Suuremõisa k – A.O. Väisänen (1922) Andres Metsniit “Ränga Taat” (1849-1932). Noodist. M. Meentalo Õpitud arhiivisalvestise ja noodistuse järgi, seadnud Mari Meentalo ja Johannes Ahun	Torupill, saade süntesaatoritel

Lisa 2. Kuvatõmmis kirjavahetusest Stefan Timmermansiga, kus välja toodud loo päritolumaa ja ajaperiood, mil “Tjanne” väga populaarne laul oli.

Lisa 3. Stefan Timmermans poolt saadetud noot palast “Tjanne”.

Lisa 4. Kuvatõmmis Lõuna-Tartumaa regilauliku koduleheküljel asuvast laulust “Käi-käi kiigekene” (Lõuna-Tartumaa regilaulik).

3. KÄI, KÄI, KIIGEKENE! (Puh)

Meri, luust sõrmus. Kiigelaul

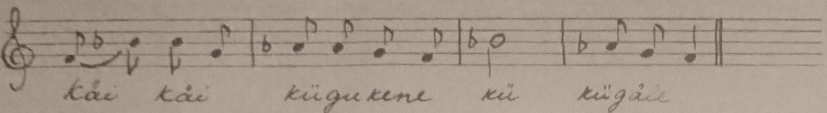
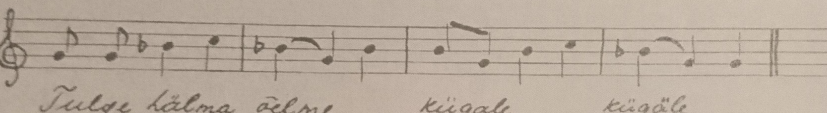
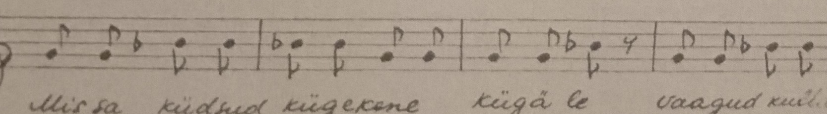
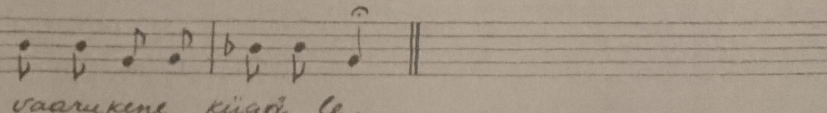
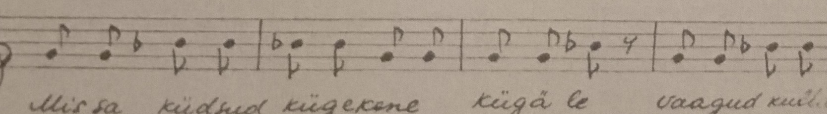
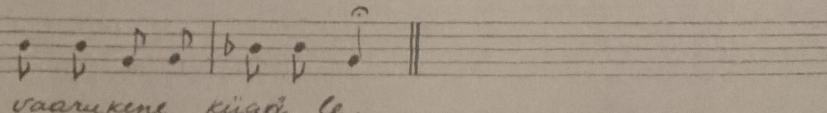
Puhja

KÄI, KÄI, KIIGEKENE, *kii-kiigäle*,
käi väl'lä värävista, *kii-kiigäle*,
lao väl'lä laideesta, *kii-kiigäle!*
Mes sääl meie älli alla, *kii-kiigäle?*
Meri meil älli alla, *kii-kiigäle*.
Mes sääl mere keskeella, *kii-kiigäle?*
Kivi mere keskeella, *kii-kiigäle?*
Mes sääl kivi kül'le pääl'la, *kii-kiigäle?*
Sögel kivi kül'le päälla, *kii-kiigäle*.
Mes sääl sõõla põhja päälla, *kii-kiigäle?*
Sölg sõõla põhja päälla, *kii-kiigäle*.
Mes sääl sõle tel'le otsan, *kii-kiigäle?*
Sõrmus sõle tel'le otsan, *kii-kiigäle*.
Kost si sõrmus sinnä saije, *kii-kiigäle?*
Sõameeste sõrmeluusta, *kii-kiigäle*,
kalameeste kaalaluista, *kii-kiigäle*,
oma meeste õlaluista, *kii-kiigäle*,
küla meeste kül'le-luista. *kii-kiigäle*.

Laulnud Mari Sonn (50 a) (EÜS VI 728 (61) ja (EÜS VI, 778/9 (41) < Puhja khk, Konguta v - M.
Pehka ja E. Eisenschmidt, 1909).

Lisa 5. Janika Orase käest saadud kiigelaulude noodistused Puhjast ja selle lähistel asuvast Rõngust, mida “Käi-käi kiigekese” laulmisel variantide laulmisel eeskujuks võtta.

Puhja	EÜS VI 728(61)	Puhja khh. Rõngust v. k. 45a. III
kai kai kiigekene kü kügäle.		
Puhja	EÜS VI 727(53)	Puhja khh. Rõngust v. k. 369a. III
Tulge häälme kügale kügäle.		
Puhja	EÜS VI 720(27)	Puhja khh. Rõngust v. k. 385a. III
Missa küdnud kiigekene kügäle vaagud kullin vaarukene kügäle.		
Puhja	EÜS VI 720(27) Puhja khh. Rõngust v. k. 385a. III	
Missa küdnud kiigekene kügäle vaagud kullin vaarukene kügäle.		
Puhja	EÜS VI 720(27) Puhja khh. Rõngust v. k. 385a. III	

Lisa 6. "Hop-hop" noodistus.

Hop-hop

A-dooria

Mari Meentalo

$\text{♩} = 105$

A1

A var. 1 -----

5

A var. 1 -----

9

B1

B var. 1 -----

13

B var. 2 -----

17

A var. 2 -----

A var. 3 -----

21

A var. 4 -----

A var. 5 -----

25

B var. 3 -----

B var. 4 -----

Lisa 7. “Vändra polka” noodistus (Jaago, 2011).

72 CD : 47

Meinhard Laks
Viru-Nigula 1994

Vändra polka
Vändra Polka

$\text{♩} = 48$ A1 A2

$g^1 = c^1$

B1 B2

Vorm: 2 x (A1A2 B1B2)

ERA, FAM 59 (48-49; 51-52; 54-56) < Viru-Nigula khk, Sonda al < Uljaste k – Mall Hiimäe
Kirjandusmuuseumi ekspeditsioonil 1994. a < Meinhard Laks, snd 1922. Noodist. C. Jaago

Lisa 8. “Torupillivalts” võrdlev noodistus. Viulipartii noodistuse autor on Karoliina Kreintaal (Kreintaal 2016: 28-30), nooti märgitud flöödipartii on minu transkribeeritud versioon Aleksander Aaviksoo meloodialiinist.

Torupillivalts

Hindrek Pukk ja Aleksander Aaviksoo viiulil

Trad

Flööt

Viul

5

9

A1

B1

A2

13 B2 2

Flööt.

Viul

16

Flööt.

Viul

19 A3

Flööt.

Viul

23 B3

Flööt.

Viul

26 3

Flööt.

Viul

29 A4

Flööt.

Viul

33 B4=B1=B5-7

Flööt.

Viul

37 A5

Flööt.

Viul

41 B5 4

Flööt.

Viul

45 A6

Flööt.

Viul

49 B6

Flööt.

Viul

53 A7

Flööt.

Viul

57 B7 5

Flööt.

Viiul

Torupillivalts, ERA, Pl. 85 A1 < Tori – H.Tampere. A.Pulst 1938 a. < Aleksander Aaviksoo, (68-a.) ja Hindrek Pukk (Saarde khk, Pati v., s. 1875). Noodist. K. Kreintaal ja M. Meentalo

Lisa 9. Noodistus Helmi Purika esitatud lastelaulust “Kiti-kati kuuli”.

Kiti-kati kuuli

lastelaul

Trad.

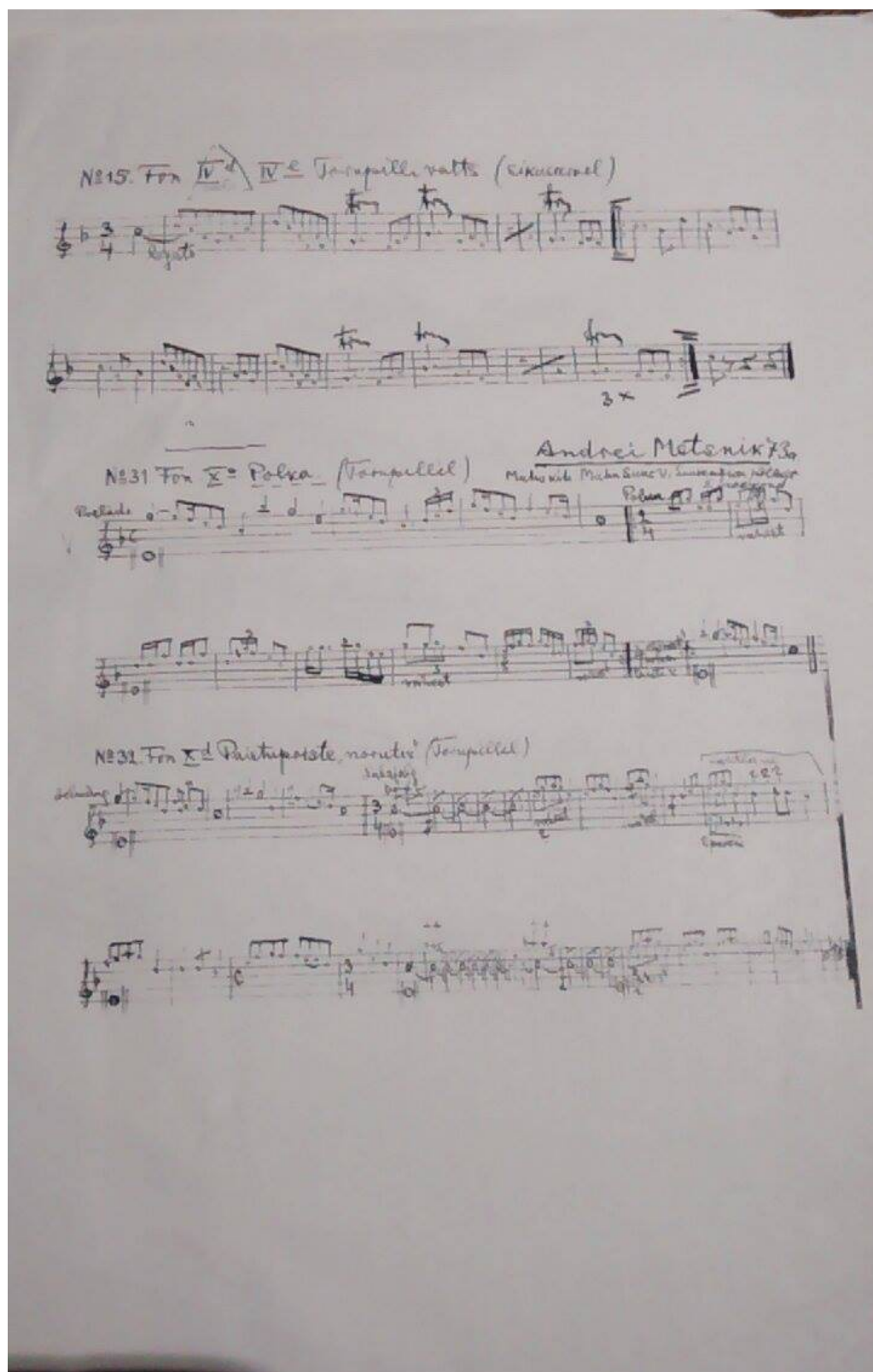
8

Ki - ti ka - ti kuu - li kar - ja ai - da ka - te - ti mar - ja ai - da ma - te - ti Teh - ti ki - vist

kirs - tu - ke - ne pe - dä - ja - ne pöö - na - ke - ne Sa - vist sai - a süü - di ja ki - vist kel - la lüü - di

Türi v, Särevere al – Mari Meentalo 2014 <
Helmi Purika, snd 1937. Noodist. M. Meentalo

Lisa 10. Valik Eesti Rahvaluule Arhiivis olevatest noodistustest, mis tehtud Andres Metsniidu poolt esitatud paladest. Noodistuse koopiad sain kirja teel Katariin Raskalt. Alloleval noodistusel nähtav teine pala vastab diplomiskontserdil esitatavale polkale.

Lisa 11. Noodistus Andres Metsniidu esitatud polkast.

2-kuvioon

torupill

A¹ kaetud tehnikas?

kaetud

kaetud?

quiss

quiss

quiss

quiss

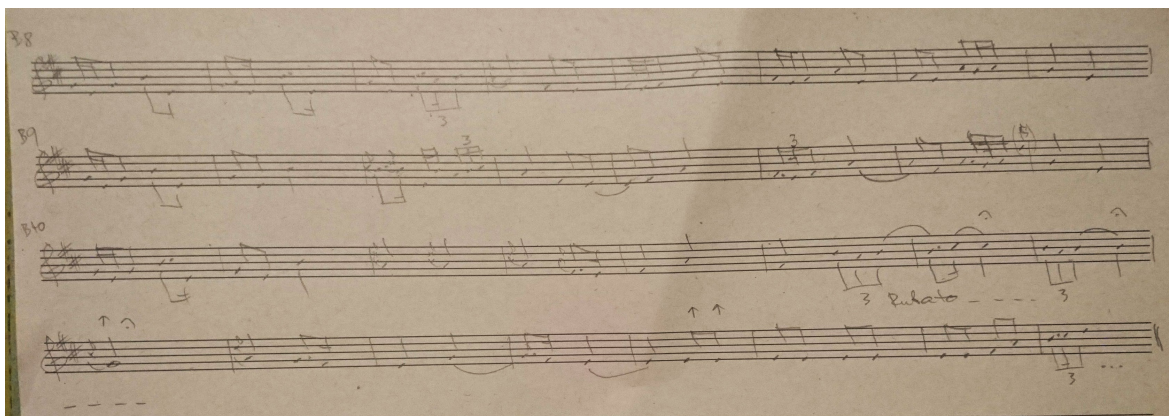
SKS 18060 nr 1 Polka - Muhu
 kile, Muhu Suur N. suure mõisa
 K. A. O. Väisänen (1922) Andes
 Metsniidu kaetud teet (1949-1952)
 Noodist. M. Melstalo

Norm: A₁ B₁ C₁ SKS 18060 w/1 Polka

B₂ B₂ C₂
B₅ C₁
B₈ C₁₀

1 2 190

The musical score is written on ten staves. The notation includes various note values (quarter, eighth, and sixteenth notes), rests, and dynamic markings such as mf and ff . There are also some handwritten annotations and corrections. The staves are numbered 1 through 10 at the beginning of each line. The music appears to be a single melodic line, possibly for a piano or violin. The paper is aged and slightly discolored.

Sooma Kirjanduse Seltsi (SKS) rahvaluule arhiivi salvestis nr 18060 (1) Polka – Muhu khk, Muhu Suur v. Suuremõisa k – A.O. Väisänen (1922) Andres Metsniit “Ränga Taat” (1849-1932).

Lisa 12. Plakat ja Facebookis oleva diplomikontserdi “AJAMASIN ürituse päis. Foto ja plakati autor on Mari Meentalo.

SUMMARY

The current paper aims to give an overview of the concept and repertoire of my diploma concert „AJAMASIN“ (time machine).

The first chapter of this paper gives insight of the concept behind “AJAMASIN” and describes my personal development throughout my studies in Tartu University Viljandi Culture Academy and performing with my audio-visual band OOPUS. I will point out the connection between the title and the content of the concert and name tunes that will be performed at the concert. The title is inspired by my personal development in music and playing tunes from different eras. Also, besides Estonian bagpipes, flute and vocals I will be using looper, analog synthesizers and lights.

The second chapter of this paper is about the repertoire and focuses on analyzing all the tunes and describing my intention and concept whilst performing. Besides that I will introduce different instruments and styles of performance in accordance with the specific tune. First, I will perform a tune from Flanders named “Tjanne” on bagpipes and Johannes Ahun will accompany me on synthesizers. Secondly, I will sing swinging tune “Käi, käi kiigekene” from Puhja and combine it with the first tune using synthesizer background that imitates sounds from space. Thirdly, I will play a tune called “Hop-hop” that I wrote myself. It developed from improvisation and will be performed with the accompany of synthesizers. Fourth, I will play a solo jew's harp tune “Vändra polka” on flute. Next, there will be “Torupillivalts” on flute, vocals and looper. Sixth, I will perform a children's song

that I learnt from my grandmother Helmi Purika. This is a good example of traditional tune that my family member used to sing; I will use looper to perform the song. The last piece during this concert will be “Polka” that I will play on bagpipes together with Johannes Ahun on analog synthesizers.

The third chapter provides an overview of the preparatory process of my diploma concert. The concert takes place in the big hall of the Estonian Traditional Music Center in Viljandi, on 28th of May 2018 at 6pm.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Mari Meentalo (sünnikuupäev 07.10.1988),

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsents) enda loodud teose “AJAMASIN”, mille juhendaja on Karoliina Kreintaal,
 - 1.1 reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, _____ (kuupäev)